

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XIII. Concilium in Poloniae Comitijs Commendoni operâ exceptum
Suauis calumnia de quadam Cardinalium creatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

Concilium in Polonia Comitij Commendonis operâ exceptum Suis calumnia de quadam Cardinalium creatione.

* Cuncta extant in Vita Commendonis, scripta à Gratiano eius Secretario, ac postea Amelii Episcopo, qui narrat se vidisse, & audisse etiam in Senatu præsentem quæ dicuntur: & etiam in volumine litterarum Commendonis, quod est apud Barberinos; præsertim in Epistola eius ad Borrom. 8. Augusti 1564.
 b Gratianus in Vita Commendonis.

INterim non parum anxius erat Pontifex, quid ageretur in vasto Poloniae regno, iam contaminato contagione recentium hæresum, quæ ab ignobilioribus membris ad nobiliora magisque vitalia illius corporis ascenderant. Nuntium Apostolicum apud Sigismundum Regem agebat Commendonus, sicut indicatum est, ad quem librum editum Sanctionum Tridentinarum Pontifex misit, ut illum excipiendum ibi curaret. Helsingæ in Prussia tunc ille morabatur, intra dioccesim Osi Cardinalis, ad quem inuisendum venerat post eiusdem Tridento reditum, quippe illi percharus, eiusque consilio ad eam prouinciam à Pio electus. Collato inter se negotio, existimarunt ex vna parte, nec honorificum specie, nec satis ad firmitatem fore, si liber priuatim Regi traderetur, cum obijci semper posset, auctoritatem in Rege non esse ad regnum perpetuis illis legibus obstringendum. Ex altera parte, si traderetur in Senatu, minimè tutum id censèbatur, cum Senatus ille tunc multis hæreticis constaret, primumque in eo suffragium obtineret Veangius Archiepiscopus Gnesensis, & Regni Primas, homo contentiosus, & ambitiosus, adeoque cum hæreticis clam coniunctus, cuius res malè gestas, quas pro historicæ veritatis lege in præsentia narro, placet mihi aspergere aliquâ laude, collectâ ex ijs quæ postea gessit: is enim vacante folio ex obitu Sigismundi, orationem studio religionis plenam, ac neruosam, euentu prospero habuit in generali Conuentu, ne fœdus iniretur propositum ab hæreticis, quo liberum esset in Prouincijs exercitium cuiusuis sectæ. Usque aded etiam in eo, qui diu malè se gessit, viuidos interdum reddit probitatis sensus penè extinctos pessimi patrandi horror. Sed hoc multò post accidit: at verò paulò antea, eâ de qua scribimus tempestate, propriam Nationis Synodum ille moliebatur, præpeditam à Nuntio auctoritate Regis, cui posuerat ob oculos, huiusmodi conuentus in classica publicarum seditionum conuerti. Idcirco metus erat, ne in Senatu suspensio aliqua aut exceptio decerneretur, quæ Concilij & Ecclesiæ auctoritatem vulneraret, & operæ fructum corrumpere. Postremò conuenit inter Commendonum & Osum, ut liber aut in Senatu aut neuiquam traderetur. Priuata siquidem traditio, peior quàm dilatio, ad magis propi-

propitias condiciones putabatur. Et quoniam in huiusmodi expeditionibus clypeus non suppetit, qui tutius obiecta repellat quam celeritas & arcanum; Commendonus, nulli hominum aperto consilio, statim magnis itineribus ad Regem perrexit, qui plurimum illinc distans Varſauia degebat, in vrbe prope fines Lutuania, ibique generalia Comititia celebrabat: nec prius ille peruenit, quam de sua petitione Regem certiozem reddidit. Hic ad rem peragendam intentus, nullam interpositam moram, Commendonum in suis cubiculis retinuit, donec ingressus Comitium, exposito Nuntij postulato vt publice audiretur, duos Senatores misit, eum deducturos.

Hic itaque Commendonus, adhibita tum naturali tum artificiosa eloquentia, qua in magnis Conuentibus suo velut in campo triumphare consuevit, rem ab initio exposuit; causas commemorauit, qua Pontificem mouerant ad cogendum tanto suo dispendio ac labore Concilium, quo Christianam Rempublicam collapsam restitueret, obscura declaraturus, ac deprauata correcturus. Quanta ibi maturitate ac dignitate expensa fuissent dogmata, emendationesque constituta, per tot annos a trecentis fere Patribus, ex praestantioribus qui per cunctas Europa regiones gregem Christi regebant, & ab alijs fere centum ex praecipuis Doctoribus, qui florebant in orbe terrarum. Cuncta fuisse gesta assistente Legato ex ipsorum natione, & praesente ipsorum regni Oratore. Ostendit, quam impie in Deum, & quam hostiliter in bonum publicum se gererent qui se subtrahebant Magistratui supremo, quem Christus instituerat in Petro; pro quo, ne deficeret eius fides, orauit, & cui commisit vt fratres suos confirmaret; & loco tam sancti Magistratus, arrogantiae tribunal super rebus diuinis attollebant, in quo tot iudices quot capita considerent; quod summam temeritatis fuisset, & intolerabilis detrimenti etiam in humanis negotijs. Quapropter iidem ipsi vel inter corruptelas suas, peruersionemque morum ac Religionis, diu tandem perdurare non poterant, quin alios sibi Magistratus ac Pontificatus in angulis Wittembergae ac Genouae constituerent. Quanam ratione quemlibet ex illis idiotam audere intelligentiam caelestium Oraculorum sibi arrogare, ad quam obtinendam desudarant Nanzianzeni, Cyrilli, Hieronymi, Augustini, & tot praeterea miracula sapientiae? Eos fuisse sapientius inuitatos per amplissimam securitatis tabulas, legationesque perhonorificas, quibus ipse Commendonus perfunctus fuerat: sed semper incassum, propterea quod ab illis non concordia, nec Reipublicae bonum intendebatur, sed potius contentio, clades, & chaos; quem-

Pars III.

V V V V V

admo-

1564.

e 7. Augusti
1564. in literis iam dictis Commendonum ad Borrom.

1564. admodum euenta deploranda in prouincijs ab eorum lue correptis testabantur. Idcirco à Pontifice, quò ab his ærumnis eriperet Poloniam, quam in suæ charitatis sinu fouebat, ad Senatum mitti uolumen illud, in quo sancti Spiritus afflatu declarabatur ueritas Religionis, & disciplinæ norma præscribatur. Tum in Regis manibus librum reuerenter collocauit, & iam è cubiculo discedere intendebat, quò de responso consilium haberetur. Commendoni uerba tantam vim habuerunt, ut lacrymas à senioribus in Senatu, Religionisq̃ studiosioribus exciuerint. Rex uerò animaduersà in aspectibus animorum propensione, uetuit Commendonum egredi, dicens, Senatores Polonicè sententias dicturos, adeoque arcanas, tametsi ab illo audirentur.

Vcangius, qui primum dicendi locum obtinebat, hortatus est, ut generatim responderetur; Expendenda prius esse quæ uolumen complectebatur, ac postea statuendum. Sed hæc sententia à maiori parte cum fremitu excepta est, ut quæ indignum existimabat, uelle Senatum supra Concilium se iudicem constituere. Rex autem, auditâ communi uoluntate in placido sed uniuersali susurro, dixit, In ea re maiori deliberatione opus non esse, cum ipse testari posset, Nuntium eo die non aduenisse parato animo ad orandum in Senatu; adeoque uertatem illam & efficaciam tam copiosi sermonis, tamquam diuinitus in eius ore positam esse agnoscendam. Itaque singulis sententias minimè rogatis, affirmauit, uideri sibi rationi consentaneum, uolumen sacrarum sanctionum excipi, atque obseruari. Et cunctis ferè Senatoribus unâ uoce Regis dicto plaudentibus, hoc responsum de more à Vicecancellario redditum est Nuntio, plurimis de ipso laudibus simul adiectis.

Suaui, ne anguis sui caudam ueneno uacuum relinquat, narrat ad Historiæ suæ finem, creatos fuisse à Pontifice Cardinales decimoquinto post absolutam Synodum mensè. Et cum uituperare non ausit eorum conditionem, quippe qui summo in pretio habiti fuerant, illos tantummodò numerat qui Concilio interfuerunt, tribuitque collatam ipsis Purpuram studiosæ eorundem in Pontificem operæ, addens, noluisse Pium, idque disertè declarasse, quemquam eorum assumere, qui sustinuerant, mansionem aut institutionem Episcoporum esse iuris diuini, tametsi alioqui dotes Purpuræ consentaneas obtinerent: & hoc pacto conatur ostendere, sacram illam Purpuram fuisse mercedem adulationis, non præmium promeritorum; Romæ uerò noxæ loco sinceritatem haberi: quod sanè malignæ inuentionis commentum re uerâ conuincitur. Ac primò

primò quidem inter eos, quos ille cooptatos communerat, quidam modicissimam operam Synodo contulere; adeoque gradus ille non potuit ipsis tribui tanquam remuneratio seruiti illic præstiti Romano Pontifici; sed ob alia egregiè gesta euecti sunt: neque tamen libet hîc mihi eos nominare, ne cupido conuincendi Suauis, ad minuendam innocentis laudem me portrahat; sed licebit lectori ex se obseruare, de illorum nonnullis nihil à Suauis reperi- tum, ad eos in vniuerso Opere suo antecedente nominandos. Contrà verò non vnus tantummodò ex ijs, qui Pontificia iura in Con- cilio nauiter sustinuerunt, supremum illud præmium à Pio non accepit, cuiusmodi fuerunt Castanea, Facchinettus, & Archi- episcopus Hydruntinus. Hisce autem tribus, quorum duo post- modum Petri Cathedram cum plausu conscendère, nequiuisset Suauis pares faciliè numerare inter eos, quos neglectos affirmat ob commentitiam exceptionem. Verùm neque pariter de ijs, qui præ- termitti sunt, examen singulatim habuero, tum quia nec à Suauis illud habetur, tum quia nec à meo proposito postulatur, tum etiam ne in memoratam culpam incidam, vt dum obtreçtorem redar- guo, ipse pariter obtreçtator euadam. Profectò inter eorum cohortem non licuisset Suauis alium proferre, qui singulari dotium splen- dore ad se oculos admodum traxisset, nisi Mutinensem Episcopum, præcellentis doctrinæ virum, simulque vtriusque illius sententiæ propugnatorem: sed is, antequam Cardinales eligerentur, iam de- cesserat: cùm autem Tridento Romam redijt, non modò toruè non est exceptus, sed, sicut alibi significauimus, præfectus operi nobili, necdum in Synodo perfectò, Catechismi, Breuiarij & Missalis, quod ille cum alijs Theologis compleuit. Nec certè calum- niæ locus dari potest. Quantà integritate Pontifices & Aula Roma- na in huiusmodi remunerationibus se gesserint, non solùm à nobis ostensum est in Iulio III. qui liberaliter beneficijs affecit complures Antistites, priùs acerbè contrarios & ipsi Legato & Romano Pon- tifici in antegresso Concilio; sed ostendunt Pontifices & anni sub- secuti. Etenim Pius V. in Collegium adscripsit Vincentium Iusti- nianum, summum Prædicatorum magistrum; & Gregorius XIII. qui Concilio interfuerat, Nicolaum Sfondratum Cremonensem Episcopum, quem postea Roma euexit ad solium; quorum vterque in celebri certamine vigesimæ Aprilis cum ijs consensere^d, qui con- tendebant vt absolutè declararetur, mansionem esse iuris diuini. Et quod spectat ad Pium IV. quàm nocere potuit Patrum cui- piam, quòd eam opinionem defenderit, si Nicolaus de Ponte in

1564.

^d Acta Pa-
leotti 20. A-
prilis.
1562.

1564. narratione sæpè laudata testis est, Pontificem demum, rationibus lentè perspectis, declarasse, à se quoque censeri, mansionem iure diuino præcipi, simulque vetuisse contraria studia adhiberi? Imò si consensit vt Decretum conficeretur verbis illi sententiæ vel maxime propitijs, quam postea secuti sunt scriptores Sedi Apostolicæ obsequentissimi? Eò temeritatis deueniunt Suavis calumniæ, vt cum sæpè nihil interioribus animorum finibus obscurius sit, non tamen ille se cohibeat, quin eos accuset cum ipsorum innocentia clarè perlucet.

Mihi verò, quò pro virili ab huiusmodi vitio, non maligno solum sed iniusto, longius absum, lubet in fine narrationis meæ contestari, ad alienam famam integram præstandam; nimirum, in ijs quæ spectant aut ad præcipuum huius Operis argumentum, aut ad controuersias cum Suauis, certò scio, fuisse à me adhibitam diligentiam, quam permittat maximam humana conditio; adeoque confido, me non à vero aberrasse, vel certè non frequenter, neque grauius. Sed in alijs narrationibus ex re incidente, & quasi epifodicis, quamquam ne verbum quidem scripserim nisi fidem probabilium Auctorum secutus, tamen quia in hac vita mortali, penuria tum temporis tum virium causa est ne summum solertiæ impendatur cunctis ingentis operis partibus, minùs difficulter accidisse potuit, vt alicubi à vero, tametsi neque volens neque temerè, secesserim. Quapropter si in hisce telæ meæ simbrijs, vt sic loquar, detrimentum cuiuscumque nomina paterentur, mens mea non est, vt cum eorum famæ iactura, quod à me dicitur, quidquam ponderis addat auctoritati scriptorum, qui à me pro testimonio, vti soleo, producuntur. Et secundæ mihi fortunæ verterem, si temporis decursu comperirem, eos, quibus alicuius culpæ aut vitij nota illic iniusta fuit, reuerà innoxios esse, vnde mihi necesse foret palinodiam canere; cum longè appetibilius mihi videatur in exercenda iurisdictione, siue ad potentiam, siue ad calamum spectante, munus remunerandi quàm puniendi; & simul existimem, omnem iudicem non inhumanum gauisurum, si sibi contingeret, vt ob nouas probationes aliquam damnationis sententiam reuocaret, quamquam à se actorum antecedentium vi legitimè prolatam.